Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 21.06.2024 www.osw.waw.pl

Putin w Wietnamie: pozytywne deklaracje, problemy we współpracy

Witold Rodkiewicz

20 czerwca Władimir Putin złożył oficjalną wizytę w Wietnamie, gdzie spotkał się z czołowymi politykami: prezydentem, premierem, sekretarzem generalnym rządzącej Komunistycznej Partii Wietnamu oraz przewodniczącym parlamentu. Przeprowadzono też rozmowy w rozszerzonym składzie, w których po stronie rosyjskiej uczestniczyło wielu ministrów (przemysłu, transportu, energetyki, wiceminister obrony), szefów państwowych agencji (ds. wojskowo-technicznej współpracy z zagranicą i inwestycji) oraz dyrektorzy koncernów (Rosoboroneksportu, Zarubieżniefti, Novateku, Rosatomu, banku WEB). Podpisano polityczną deklarację oraz szereg dokumentów międzyresortowych i biznesowych, w większości o charakterze niewiążących memorandów. Spółka Zarubieżnieft' uzyskała licencję na zagospodarowanie kolejnego złoża w wietnamskiej strefie ekonomicznej na szelfie Morza Południowochińskiego (tzw. Blok 11-2).

Hanoi jest tradycyjnie bliskim partnerem politycznym Moskwy. Postsowiecką elitę rosyjską i komunistyczną elitę wietnamską łączy przede wszystkim pamięć o poparciu, jakiego ZSRR konsekwentnie udzielał Komunistycznej Partii Wietnamu w trakcie konfliktów w Indochinach w zasadzie przez cały okres od 1945 r. do drugiej połowy lat 80. (kolejno przeciwko Francji, Wietnamowi Południowemu, Stanom Zjednoczonym, Kambodży i Chinom). Szczególnie silne były więzi w dziedzinie współpracy wojskowo-technicznej. Wietnamskie siły zbrojne wyposażano niemal wyłącznie w sprzęt radziecki i rosyjski, a pewna liczba wietnamskich oficerów szkoliła się w Rosji. Po Chinach, Japonii i Korei Południowej Wietnam jest najważniejszym partnerem handlowym FR w regionie Azji Wschodniej i Azji Południowej.

Komentarz

- Wizytę Putina należy interpretować jako próbę nadania nowej dynamiki w relacjach bilateralnych i powstrzymania Hanoi przed dalszym prozachodnim dryfem, który w dużym stopniu wynika z jego obaw przed rosnącą potęgą i asertywnością ChRL (z którą Wietnam toczy spór dotyczący rozgraniczenia szelfu i wysp na Morzu Południowochińskim). W ostatnich latach Moskwa – mimo ogłoszonego na początku drugiej dekady XXI wieku zwrotu na Wschód – zaniedbała stosunki z Hanoi. Putin ostatni raz odwiedził Wietnam w 2017 r., jeszcze przed atakiem Rosji na Ukrainę stagnacji ulegały obroty handlowe (szczególnie na tle spektakularnego wzrostu wymiany obu partnerów z Chinami). Po rosyjskiej inwazji spadły one z ok. 7 mld dolarów w 2021 r. do poniżej 5 mld w 2022 r., a w 2023 r. wzrosły o zaledwie 8%. Nadal nie zrealizowano umowy z 2017 r. o zbudowaniu przez Rosatom w Wietnamie centrum badań jądrowych.

- Spowolnienie we współpracy rosyjsko-wietnamskiej było widoczne w sferze wojskowo-technicznej. Według danych SIPRI wartość wietnamskiego importu z Rosji zmniejszała się gwałtownie mniej więcej od roku 2018, a Wietnam zaczął otwarcie deklarować wolę dywersyfikacji źródeł importu broni. Spadek ten wynikał także z braku gotowości Hanoi do łamania amerykańskich sankcji obejmujących współpracę z rosyjskim sektorem obronnym. Wietnam tymczasem zaczął aktywnie rozwijać relacje gospodarcze z Zachodem i polityczno-strategiczne – ze Stanami Zjednoczonymi.
- Wizyta miała w dużym stopniu wymiar polityczno-propagandowy. Obie strony dołożyły starań, aby stworzyć wrażenie bezproblemowych stosunków i woli obu państw do pogłębiania współpracy we wszystkich sferach. Strona rosyjska wyraziła uznanie dla „wyważonego i obiektywnego" stanowiska Hanoi wobec agresji Rosji na Ukrainę, a Wietnam zadeklarował poparcie dla inicjatyw międzynarodowych Moskwy mających de facto antyzachodnie ostrze (Wielkie Partnerstwo Eurazjatyckie, budowa systemu bezpieczeństwa w Azji na zasadzie pozablokowej i niepodzielnego bezpieczeństwa, „depolityzacja" Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej, walka z „rewizjonizmem historycznym" dotyczącym II wojny światowej itd.).
- Wizyta nie przyniosła (poza licencją dla Zarubieżniefti) konkretnych rezultatów w postaci umów, które mogłyby zdynamizować współpracę ekonomiczną czy wojskową (mimo obecności w rosyjskiej delegacji aż trzech oficjeli odpowiedzialnych za kwestie współpracy wojsko-technicznej). Już po odbyciu rozmów z przedstawicielami władz, na spotkaniu z wietnamskimi absolwentami radzieckich i rosyjskich uczelni, Putin przyznał, że istnieją poważne trudności we wzajemnych rozliczeniach, i ujawnił, że Hanoi odmawia obsługi samolotów pasażerskich zachodniej produkcji, z których korzystają rosyjskie linie lotnicze. Jednocześnie de facto zarzucił stronie wietnamskiej brak woli politycznej do stworzenia efektywnego mechanizmu rozliczeń. Wątpliwe jest, aby Hanoi zmieniło swoją dotychczasową ostrożną politykę wobec łamania sankcji, biorąc pod uwagę znaczenie dynamicznie rozwijających się więzi gospodarczych Wietnamu z Zachodem (36 mld dolarów inwestycji zagranicznych) i konieczność szukania amerykańskiego wsparcia w obliczu chińskiej potęgi.